

Ús indistint dels pronoms en i ho

És generalment sabuda la diferència de valor entre les partícules pronominals *en* i *ho*. Tenen en comú que totes dues poden representar complements d'objecte, però el primer, *en*, representa els que són partitius o bé introduïts per la preposició *de*, i el segon els neutres —*això* i *allò*— i els constituïts per tota una oració subordinada, una completiva introduïda per la conjunció *que*. Així, *No duia diners* i *Parlo de tu* esdevenen, en la representació pronominal, *No en duia* i *En parlo*, i *Ha agafat això* i *Va dir que tornaria* esdeven *Ho ha agafat* i *Ho va dir*.

Malgrat que sembla ben clara la diferència entre el valor d'aquests dos pronoms febles, en alguns casos sorgeixen dubtes sobre quin dels dos és el que realment hi escau o correspon, perquè hom s'adona que tots dos semblen possibles. I el fet és que determinades idees poden ésser efectivament expressades per mitjà de totes dues solucions, volem dir, per mitjà de dues frases que presentin, com a única diferència, el pronom *en* en l'una i el pronom *ho* en l'altra.

El cas més usual és el de frases com *Fa de mestre però no n'és* i *Fa de mestre però no ho és*. És considera que la solució més correcta és la segona —amb el pronom *ho*—, però no es deixa d'admetre també la primera (en el llenguatge col·loquial,

puntualitza el Diccionari Fabra). Aquest, però, és l'únic cas —representació d'un adjectiu o d'un substantiu indeterminat: *boig, divertit, dolç, blanc, mestre, metge, advocat*, etc.—, complements del verb *ésser*— en què la funció dels pronoms *en* i *ho* —amb la reserva indicada— és la mateixa, volem dir, que substitueixen o representen el mateix complement.

Efectivament, hi ha certs verbs que admeten règims diferents, amb què una determinada idea pot ésser expressada alhora com un complement directe o bé com un complement introduït per una preposició (la preposició *de* en el cas que ens interessa) d'aquests verbs. És, aleshores, gairebé tota l'estructura de la frase que varia, però en la seva reducció pronominal la diferència es pot limitar a la del pronom: *en* o bé *ho*. Així, és indistint de dir, per exemple, *Ens en priva* o bé *Ens ho priva*, expressant exactament la mateixa idea, amb l'única diferència dels pronoms que comentem, encara que la primera oració sigui la reducció de *Ens priva de fer-ho* i la segona de *Ens priva que ho fem*. Anàlogament, podem dir indistintament —amb una inapreciable diferència de sentit, pel que fa al verb— *En dubto* (de la veracitat d'aquest fet) i *Ho dubto* (que aquest fet sigui veritat).

Albert Jané